

កាព្យច្បាប់ស្រី

ជាព្រះរាជនិពន្ធនៃ ព្រះបាទសម្តេចព្រះហរិរក្សរាមា ឥស្សរាធិបតី ព្រះបរមកោដ្ឋ (ព្រះអង្គដួង) ដែលទ្រង់និពន្ធក្នុងឆ្នាំរកាណព្វស័ក ព. ស. ២៣៨០ កាលព្រះអង្គមាន ព្រះជន្មគម្រប់ ៤១ វស្សា យកមកចុះទុកជាព្រះកេរ្តិ៍ក្នុងវចនានុ-ក្រមខ្មែរនេះ ចំពោះ តែត្រង់កាព្យថ្ងៃដំបូងប្រពន្ធមាន ៧ ប្រភេទ ល្អបួនអាក្រក់បី, មិនវែងណាស់ណាទេ, ដូចតទៅនេះគឺ មួយសោតព្រះពុទ្ធ ទេស្នា ចំហុត ថាវិភិយា មានប្រាំពីរស្មោះ បួន នោះចិត្តជា បីនោះមោហា ចិត្តខូចងាយងាយ ឯប្រពន្ធជា ឯកឈ្មោះមាតា- ភិយា ដូចម្តាយ ឈឺឆ្កាលកូនខ្លួន វែងស្អុនមិនណាយ មិននឹករសាយ ចិត្តចាំអាណិត ។ កូន ទុក្ខទោសម្តេច ខ្សត់ក្រច្រើនតិច ខឹងខុសខូចចិត្ត ព្រាត់ប្រាស់យូរលង់ ពុំបង់បែកចិត្ត គង់ចាំចិត្តគិត ឈឺឆ្កាលកូនស្មោះ ។ ប្រពន្ធឈាតាប ឈឺឆ្កាលប្តីខ្ជាប់ ចិត្តចាំកាន់កោះ ដូចម្តាយស្រឡាញ់ កូនពេញពីពោះ ហៅប្រពន្ធនោះ ថ្ងៃតែផ្ទឹមដល់ ។ ប្រពន្ធជាទ្វី ឈ្មោះហៅទាសី- ភិយាដូចកល់ ខ្ញុំនឹងអម្ចាស់ ប្រើណាស់ខ្មាយខ្មល់ អាច មត់ទប់ ទល់ ទម្ងន់បម្រើ ។ មិនមានទំនេរ ទោះម្ចាស់វាយដេរ អត់ឱនស័រពើ តាមតែបង្គាប់ ប្រញាប់ចង់ធ្វើ ចិត្តពុំសើវើ ចៀសវាងក្រោធា ។ ប្រពន្ធឈាអត់ ឱនអង្គអំណត់ ខ្លាច ប្តីអាត្មា ដូចខ្ញុំនឹងម្ចាស់ ខ្លាចណាស់ធានា ប្រពន្ធនោះជា ប្រសើរសុខសួន្យ ។ ប្រពន្ធ ជាត្រី ឈ្មោះភគិនី- ភិយាដូចបួន ស្រឡាញ់បងពិត លំអិតលំអូន ទទួលដំបូន- មាន មាត់ពាក្យបង ។ ផ្តាច់ផ្តួលតែមួយ នឹងចង់ជាគ្រូយ ចិត្តចាំបំណង ពំនាក់ពំនឹង ពាក់ ពឹងប៉ុនប៉ង តែនឹងអង្គបង តតម៉ែទីទៃ ។ ប្រពន្ធឈាចូល នឹងប្តីមួយមូល- ចិត្តជាប់ អាណ័យ ដូចបួននឹងបង ចាំចង់អាស្រ័យ ប្រពន្ធនោះថ្ងៃ មធ្យមពេកពិត ។ ប្រពន្ធ ចត្វា ឈ្មោះ ហៅសខា- ភិយាដូចមិត្ត- សំឡាញ់ស្រឡាញ់ អស់អញពេកពិត ស្មើ ខ្លួនស្មើចិត្ត ស្ម័គ្រស្មោះចិន្តា ។ បើមិត្តទៅបាត់ ស្ងប់ស្ងួតមុខមាត់ ទុក្ខទន់ទយា ឃើញ

មុខមកបាន ចិត្តក្សាន្តសោះសា ស្រស់ស្រួលកក្រា និរទុក្ខសោកសៅ ។ ប្រពន្ធណា
ចិត្ត ស្រឡាញ់ប្តីពិត គ្មានក្នុងគ្មានក្រៅ ដូចមិត្តនិងមិត្រ ចង់ចិត្តជាប់នៅ ប្រពន្ធនោះ
ហោ ឧត្តមក្រមាន ។ សម្តែងភរិយា ទាំងបួនសឹងជា ក្រស្រីធ្វើបាន បើស្រីណាគិត
ផ្ទះចិត្តសន្តាន ស្រឡាញ់ប្តីប្រាណ ដូចធម៌ទេស្នា ។ លោកថាស្រីនោះ ឮកេរ្តិ៍ពីរោះ
ទូទៅនានា បើអស់ជីវិត នៅបិតស្នា ចៀសចាកចតុរា- បាយបាបទុក្ខក៏យ ។ ប្រពន្ធ
ពុំជា ឈ្មោះរេធា- ភរិយាដូចនៃ សត្រូវចាំចង់ ទោសផងសព្វថ្ងៃ ប្រពន្ធចង្រៃ ប្តីមាន
តែទុក្ខ បើប្តីខុសចិត្ត វាគ្មានអាណិត ខេរខឹងច្រអុក ចាំចង់ទោសប្តី ស្រដឹកកកុក ឲ្យ
មាត់ឲ្យមុខ វាសវាង រោះរើយ ។ សុខទុក្ខសាំទាំ វាមើលបំណាំ នៅស្ងៀមព្រងើយ ពុំ
ជួយទុក្ខក៏យ ដោះ ដែកន្តើយ ស្លាប់ដោយរស់ដោយ គ្មានចិត្តមេត្រី ។ ចោរភរិយា
ប្រពន្ធពុំជា លប លួចទ្រព្យប្តី គ្មានចិត្តករុណា មេត្តា ប្រណី របស់ទ្រព្យអ្វី លក់ចាយ
អស់ជួន ។ អយ្យាភរិយា ប្រពន្ធពុំជា តម្កើងតែខ្លួន ចេះតែប្រើប្តី ឥតបីមានស្នូត ធ្វើ
ឫកណាំនួន ទុកប្តីដូចខ្ញុំ ។ ប្រពន្ធទាំងបី ធ្លាក់ទៅអវិចី រងទុក្ខដំណាំ ក្នុងខ្លះភ្លើងក្តៅ
យូរនៅក្រៀមក្រំ ព្រោះចិត្តខ្លួនធំ ជាងប្តីអាត្មា ។ ឯប្រពន្ធបួន- មុខនោះគួរសួន យក
ជាភរិយា នឹងកើតរបស់ កេរ្តិ៍យសសក្តា ប្តឹងពូជពង្ស រសាយសុខថេរវិត ។ សំដែង
បរិយាយ ភរិយាទាំងឡាយ ប្រាំពីរចរិត ទាំងដួងទាំងជា ពណ៌ នាពោលពិត ចែងចប់
ពិនិត្យ តាម អត្ថគាថា ។២៣ (អ្នកមានព្យាយាម, បើពេញចិត្តចំពោះព្រះរាជនិពន្ធ
នេះ, គួរទន្ទេញឲ្យចាំមាត់, ឬបង្គាប់កូនចៅតូចៗ ឲ្យទន្ទេញចាំស្ទាត់ ហើយឲ្យនាំគ្នា
សូត្ររឿយៗ ដើម្បីរំលឹកគ្នាក្នុងគ្រួសារ ក៏ជាការប្រពៃណាស់) ។

«ដកស្រង់ចេញពីវចនានុក្រមខ្មែររបស់សម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជោតញ្ញាណោ ជួន ណាត ត្រង់ពាក្យថា «ប្រពន្ធ» »

កិត្តិ ស្វាត សាលៀម